

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект!

ЗАКОН
за изменение и допълнение на Изборния кодекс

§ 1. В чл. 57, ал. 1 се правят следните изменения:

1. Създава се т. 2а със следния текст:

„2а. одобрява правилниците на районните и общинските избирателни комисии;“

2. Създава се нова точка 18а със следния текст:

„18а. одобрява техническите характеристики, вида и изискванията за съвместимост на машините за преброяване на бюлетините така, че да гарантират сигурно и вярно отразяване на изборния резултат, както и визуализация на подадените гласове;“

3. Точка 19 се изменя така:

„19. утвърждава не по-късно от 30 дена преди изборния ден техническия образец и защитата на бюлетината така, че те да бъдат машинно читаеми; утвърждава образец на кочан с хартиени бюлетини;“

§ 2. В чл. 61, ал. 4 се правят следните изменения:

1. В т.1 числото „13“ се заменя с „17“

2. В т.2 числото „17“ се заменя с „21“.

§ 3. В чл. 62 се създава нова ал. 4 със следния текст:

„(4) Районната избирателна комисия приема правилник за дейността си, който се одобрява от централната избирателна комисия.“

§ 4. В чл. 72, ал. 1 се правят следните изменения:

1. В т.3 след думите „в изборния район (района)“ се поставя запетая и думите „както и техническите помощници“;

2. Създава се т. 6а със следния текст:

„6а. назначава технически помощници към секционните избирателни комисии;“

§ 5. В чл. 76, ал. 4 се правят следните изменения:

1. В т. 3 числото „17“ се заменя с „35“.

2. В т. 4 числото „19“ се заменя с „61“.

§ 6. В чл. 77 се създава нова ал. 4 със следното съдържание:

„(4) Общинската изборителна комисия приема правилник за дейността си, който се одобрява от централната изборителна комисия.“

§ 7. В чл. 87, ал. 1 се правят следните изменения:

1. В т.4 след думите „в изборния район (района)“ се поставя запетая и думите „както и техническите помощници“;

2. Създава се т. 7а със следния текст:

„7а. назначава технически помощници към секционните изборителни комисии;“

§ 8. В чл. 92 се правят следните изменения:

1. ал. 4 се изменя така:

„(4) Броят на членовете на секционната изборителна комисия, включително председател, заместник-председател и секретар е пет.“

2. В ал. 5 думите „е до 7 членове, но не по-малко от 5“ се заменят с „пет“.

§ 9. Създава се нов чл. 92а със следното съдържание:

„Технически сътрудници на секционната изборителна комисия

Чл. 92а. (1) Към всяка секционна изборителна комисия районната, съответно общинската изборителна комисия назначава по един технически помощник, който подпомага комисията при работата ѝ с машината за преброяване на гласовете.

(2) Техническият сътрудник е лице със завършено висше или средно специално образование в областта на компютърните технологии.

(3) Техническият сътрудник не е член на секционната изборителна комисия и не може да работи с бюлетините или да извършва други функции на секционната изборителна комисия.

(4) Техническият сътрудник получава възнаграждение за времето, през което е зает с провеждане на изборите. Размерът на възнаграждението се определя от Централната изборителна комисия.

(5) За техническите сътрудници се прилагат ограниченията по чл. 66. Те не могат да бъдат членове на политическа партия или да получават възнаграждение от политическа партия, коалиция, кандидати или инициативен комитет.“

§ 10. В чл. 93 думите „чл. 282, ал. 6 или чл. 441, ал. 6“ се заменят с „чл. чл. 282, ал. 7 или чл. 441, ал. 7“.

§ 11. В Чл. 100, ал. 1, т.7 думите „чл. 282, ал. 6 или чл. 441, ал. 6“ се заменят с „чл. чл. 282, ал. 7 или чл. 441, ал. 7“.

§ 12. В чл. 108, ал. 1, т. 8 думите „по чл. 282, ал. 6“ се заменят с „по чл. 282, ал. 7“.

§ 13. В чл. 215, ал. 2 след думата „гласуване“ се добавя „и машинното преброяване“.

§ 14. В чл. 277, ал. 1 думите „бюлетините се изваждат една по една, поставят се с лицевата страна надолу и се броят“ се заменят с думите „след вписване в протокола на всички данни по предходния член.“

§ 15. Създава се нови чл. 278а – чл. 278в със следното съдържание:

„Машинно преброяване на резултатите от гласуването

Чл. 278а. (1) След отваряне на избирателната кутия машината за преброяване на бюлетините се включва от техническия сътрудник, който проверява изправността ѝ.

(2) След установяване на изправността на машината за преброяване председателят на секционната избирателна комисия изважда бюлетините една по една от избирателната кутия, прочита волята на избирателя, изразена в бюлетината, и я поставя в машината.

(3) Машината отчита вота на избирателя и визуализира получените данни на екран, видим от всички членове на секционната избирателна комисия и присъстващите в помещението лица.

(4) Ако някой от членовете на секционната избирателна комисия не възрази, председателят потвърждава отчетения от машината за преброяване вот и той се записва в паметта на машината.

(5) При постъпило възражение председателят на секционната избирателна комисия натиска бутон, с който изтрива отчетения в машината вот. Оспорената бюлетина се оставя на отделна купчинка от одобрените бюлетини. По същия начин се постъпва и когато бюлетината не може да бъде разчетена от машината.

(6) След изтриване на неправилно прочетения вот по реда на ал. 5 или отбелязване, че бюлетината не може да бъде прочетена, машината за преброяване не допуска въвеждане на нова бюлетина в системата. В този случай секционната избирателна комисия взема решение по неправилно прочетената или непрочетената бюлетина. Решението се въвежда ръчно в паметта на машината за преброяване от председателя на секционната избирателна комисия.

(7) След края на преброяването на хартиените бюлетини машината визуализира на екран броя на недействителните гласове, както и броя на получените от всяка партия, коалиция или независим кандидат гласове, включително и броя на получените преференции.

Приключване на машинното броене. Отчитане на резултата.

Чл. 278б. (1) След преброяването на хартиените бюлетини в машината за преброяване се поставя записващото техническо устройство от машинното гласуване, като

данните от преброените бюлетини се сумират с получените гласове от машинното гласуване.

(2) След приключване на преброяването на гласовете от машината за преброяване се отпечатва електронен протокол, който съдържа броя на недействителните гласове, както и броя на получените от всяка партия, коалиция или независим кандидат гласове, включително и броя на получените преференции. Електронният протокол съдържа и уникален номер, както и уникалния регистрационен номер на машината за преброяване.

(3) Всички данни за гласовете се изписват в електронния протокол с думи и числа.

(4) Всяка оспорена бюлетина заедно с данните за ръчно въведения вот се отбелязва в електронния протокол на отделен ред, на който членовете на секционната изборителна комисия задължително се подписват при подписване на протокола.

(5) В електронния протокол се съдържа и машинно читаема част, която съдържа данните по ал. 2, записани във формат, който се определя от централната изборителна комисия.

Ръчно преброяване при непреодолими външни обстоятелства

Чл. 278в. При невъзможност за извършване на машинно преброяване, както и в изборителните секции извън страната се извършва ръчно преброяване на гласовете по реда чл. 279 – 281. В изборителните секции извън страната се извършва машинно преброяване на гласовете при наличие на техническа възможност.“

§ 16. Заглавието на чл. 281 се изменя така: „Вписване на данни в протокола при ръчно броене“.

§ 17. В чл. 282 се правят следните изменения:

1. Ал. 1 се изменя така:

„(1) Протоколът на секционната изборителна комисия се подписва след съставянето му от всички членове на комисията. По същия начин, включително съгласно следващите алинеи, се постъпва и с електронния протокол за преброяването на гласовете на всички предвидени за това места.“

2. Създава се нова ал. 2 със следния текст:

„(2) След подписването председателят обявява резултатите от гласуването по партии, коалиции и независими кандидати, както и броя на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат на партия и коалиция.“

3. Досегашните ал. 2 – 5 стават съответно ал. 3 – 6.

4. Досегашната ал. 6 става ал. 7 и в нея след думите „подписания протокол“ се добавя „и електронен протокол“.

§ 18. В чл. 286, ал. 1 думите „сканиран екземпляр от протокола“ се заменят със „сканирани екземпляри от протокола и електронния протокол за преброяване на гласовете“.

§ 19. В чл. 287 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 след думите „протокол от секционната избирателна комисия“ се поставя запетая и думите „несъответствие между вписания в електронния протокол уникален номер на машината за преброяване и номера на получената от секционната избирателна комисия машина за преброяване“.

2. В ал. 6 думите „копието на протокола по чл. 282, ал. 6“ се заменят с „копията на протоколите по чл. 282, ал. 7“.

§ 20. Създава се нов чл. 332а със следния текст:

„Ръчно преброяване при непреодолими външни обстоятелства

Чл. 332а. При невъзможност за извършване на машинно преброяване, както и в избирателните секции извън страната се извършва ръчно преброяване на гласовете по реда чл. 333 – 336.“

§ 21. В чл. 436, ал. 1 думите „бюлетините се изваждат една по една, поставят се с лицевата страна надолу и се броят“ се заменят с думите „след вписване в протокола на всички данни по предходния член.“

§ 22. Създава се нови чл. 437а – чл. 437в със следното съдържание:

„Машинно преброяване на резултатите от гласуването

Чл. 437а. (1) След отваряне на избирателната кутия машината за преброяване на бюлетините се включва от техническия сътрудник, който проверява изправността ѝ.

(2) След установяване на изправността на машината за преброяване председателят на секционната избирателна комисия изважда бюлетините една по една от избирателната кутия, прочита волята на избирателя, изразена в бюлетината, и я поставя в машината.

(3) Машината отчита вота на избирателя и визуализира получените данни на екран, видим от всички членове на секционната избирателна комисия и присъстващите в помещението лица.

(4) Ако някой от членовете на секционната избирателна комисия не възрази, председателят потвърждава отчетения от машината за преброяване вот и той се записва в паметта на машината.

(5) При постъпило възражение председателят на секционната избирателна комисия натиска бутон, с който изтрива отчетения в машината вот. Оспорената бюлетина

се оставя на отделна купчинка от одобрените бюлетини. По същия начин се постъпва и когато бюлетината не може да бъде разчетена от машината.

(6) След изтриване на неправилно прочетения вот по реда на ал. 5 или отбелязване, че бюлетината не може да бъде прочетена, машината за преброяване не допуска въвеждане на нова бюлетина в системата. В този случай секционната избирателна комисия взима решение по неправилно прочетената или непрочетената бюлетина. Решението се въвежда ръчно в паметта на машината за преброяване от председателя на секционната избирателна комисия.

(7) След края на преброяването на хартиените бюлетини машината визуализира на екран броя на недействителните гласове, както и броя на получените от всяка партия, коалиция или независим кандидат гласове, включително и броя на получените преференции.

Приключване на машинното броене. Отчитане на резултата.

Чл. 437б. (1) След преброяването на хартиените бюлетини в машината за преброяване се поставя записващото техническо устройство от машинното гласуване, като данните от преброените бюлетини се сумират с получените гласове от машинното гласуване.

(2) След приключване на преброяването на гласовете от машината за преброяване се отпечатва електронен протокол, който съдържа броя на недействителните гласове, както и броя на получените от всяка партия, коалиция или независим кандидат гласове, включително и броя на получените преференции. Електронният протокол съдържа и уникален номер, както и уникалния регистрационен номер на машината за преброяване.

(3) Всички данни за гласовете се изписват в електронния протокол с думи и числа.

(4) Всяка оспорена бюлетина заедно с данните за ръчно въведения вот се отбелязва в електронния протокол на отделен ред, на който членовете на секционната избирателна комисия задължително се подписват при подписване на протокола.

(5) В електронния протокол се съдържа и машинно читаема част, която съдържа данните по ал. 2, записани във формат, който се определя от централната избирателна комисия.

Ръчно преброяване при непреодолими външни обстоятелства

Чл. 437в. При невъзможност за извършване на машинно преброяване се извършва ръчно преброяване на гласовете по реда чл. 438 – 440.“

§ 23. Заглавието на чл. 440 се изменя така: „Вписване на данни в протокола при ръчно броене“.

§ 24. В чл. 441 се правят следните изменения:

1. Ал. 1 се изменя така:

„(1) Протоколът на секционната избирателна комисия се подписва след съставянето му от всички членове на комисията. По същия начин, включително съгласно следващите алинеи, се постъпва и с електронния протокол за преброяването на гласовете на всички предвидени за това места.“

2. Създава се нова ал. 2 със следния текст:

„(2) След подписването председателят обявява резултатите от гласуването по партии, коалиции и независими кандидати, както и броя на предпочитанията (преференциите) за всеки кандидат на партия и коалиция.“

3. Досегашните ал. 2 – 5 стават съответно ал. 3 – 6.

4. Досегашната ал. 6 става ал. 7 и в нея след думите „подписания протокол“ се добавя „и електронен протокол“.

§ 25. В чл. 445 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 след думите „протокол от секционната избирателна комисия за съответния вид избор“ се поставя запетая и думите „несъответствие между вписания в електронния протокол за съответния вид избор уникален номер на машината за преброяване и номера на получената от секционната избирателна комисия машина за преброяване“.

2. В ал. 6 думите „копието на съответния протокол по чл. 441, ал. 6“ се заменят с „копията на протоколите по чл. 441, ал. 7“.

§ 26. Чл. 489 се изменя така:

Несъответствие на фабричните номера в протоколите и електронните протоколи

Чл. 489. Длъжностно лице, което:

1. предаде в районната или общинската избирателна комисия протокол, чийто фабричен номер не съответства на номера, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 4 или в протокола по чл. 274, ал. 2 или чл. 433, ал. 2, или

2. предаде в районната или общинската избирателна комисия електронен протокол, в който е отпечатан различен уникален регистрационен номер на машината за преброяване, различен от номера, вписан в протокола за предаването и приемането на изборните книжа и материали по чл. 215, ал. 4 или в протокола по чл. 274, ал. 2 или чл. 433, ал. 2,

се наказва с глоба в размер на 2000 лв.

§ 27. В чл. 490 навсякъде думите „ал. 3“ се заменят с „ал. 4“.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 28. Законът влиза в сила от 1. януари 2016 г., а ако бъде обнародван след тази дата – от 1. март 2016 г.

ВНОСИТЕЛИ:

МОТИВИ

Настоящите предложения за промени в изборното законодателство целят забързване на процеса на преброяване на гласовете от изборите и премахване на възможността за редакции в изборните протоколи, чрез които се манипулира вотът.

1. За постигане на целта за забързване на преброяването на резултатите от гласуването е предвидено увеличаване на броя на членовете на районните и общинските изборителни комисии (§§ 2 и 5). Целта е да се разпредели тяхната работа между повече членове.

За София е взета бройка на членовете на общинската изборителна комисия, равна на броя на общинските съветници – 61. Този брой на членовете е предложен, тъй като при време за обработване на резултатите от една изборна секция около 15 минути (установено опитно на последните избори при протоколи без грешки) се получават по около 7 часа за обработка на всички протоколи от около 1 500 изборни секции в София. Това гарантира възможност до ранната сутрин след изборния ден да бъде приключено броенето на протоколите, за да не се допускат ситуации на затваряне на членове на секционните изборителни комисии.

Предвидено е също така районните и общинските изборителни комисии да приемат вътрешни правилници за дейността си (§§ 3 и 6). Така ще се осигури уеднаквяването на дейността на увеличения им състав и ще се създаде яснота относно начина на работа на органи с увеличен брой членове. За да съществува сигурност, че правилниците са в съответствие със закона, те ще бъдат одобрявани от централната изборителна комисия (ЦИК).

Очакваният резултат от измененията е приключване на преброяването на изборните резултати в цялата страна до ранната сутрин на деня след изборния.

2. За предотвратяване на тенденцията за множество грешки и поправки в протоколите в изборните резултати, които водят до съмения в честността на изборите, е предвидено въвеждане на машинно преброяване.

а) При спазване на принципа за електронно броене следва да се отбележи, че законопроектът не отменя дългосрочната цел за въвеждане на машинното гласуване, нито отменя възможностите за ръчно преброяване на гласовете. Машинното преброяване се въвежда само като временна стъпка преди въвеждане на машинното гласуване, а след пълно въвеждане на машинното гласуване машинното преброяване ще бъде използвано само за хартиените бюлетини, които ще са допълваща възможност. Правилата за

ръчно преброяване се запазват в случаите, когато машинното преброяване е невъзможно по технически или други причини (чл. 278в; чл. 437в). Ръчното преброяване остава и опция по подразбиране при гласуване в чужбина, където доставката на преброителни машини ще бъде логистично затруднена (чл. 278в).

б) Машинното броене ще бъде въведено чрез серия от мерки. На първо място ЦИК ще одобри образец на бюлетините, който да позволи машинното им разчитане, както и правила за машините за преброяване (§ 1, т. 2 и 3). Това решение трябва да е единно за цялата страна и е с организационен характер, поради което следва да бъде взето от ЦИК.

в) За да не се затрудняват членовете на секционните изборителни комисии (СИК) при работата с апаратурата за машинно преброяване, е предвидено към всяка от тях да бъде назначен по един технически специалист (§§ 4, 7 и 9). Тези лица ще бъдат наемани само за периода на изборите, няма да имат право да работят с бюлетините, но ще помагат при работата с машините за броене. За да се предотвратят възможностите за злоупотреби, техническите помощници няма да работят с изборните книжа и бюлетините, тъй като не влизат в квотната система за разпределение на членовете на СИК. Техническите помощници ще бъдат само временно заети и няма да товарят държавния бюджет с постоянна заплата, тъй като функциите им се ограничават само до времето на провеждане на изборите.

г) Машинното преброяване ще се осъществява от секционните изборителни комисии чрез особени машини – оптически четци на бюлетини. Това решение налага малко промени в организацията на изборите спрямо досегашния режим, поради което няма да е съпроводено с големи сътресения при провеждането на вота. Резултатите ще се отчитат както и досега – пред районните, съответно общинските изборителни комисии. Възможностите за грешки и допълване на протоколите обаче ще бъдат ограничени, тъй като протоколите ще се генерират автоматично от машини (чл. 278б, ал. 2; чл. 437б, ал. 2). В повечето случаи секционната изборителна комисия няма да има възможност за намеса в определянето на резултата на отделните кандидати.

д) За да се избегнат манипулации обаче, машинното преброяване остава под човешки контрол. Всеки глас се въвежда ръчно в машината и бюлетината може да бъде видяна от всички членове на комисията. Отчитането на гласовете се потвърждава ръчно от председателя на комисията. При наличие на възражение, гласът се отчита ръчно, но с подписа на всички членове на СИК (чл. 278а, ал. 5 и 6 и чл. 437а, ал. 5 и 6). Накрая електронно издаденият протокол се подписва по подобие на чисто ръкописните протоколи досега (изменения в чл. 282 и чл. 441 – §§ 17 и 24).

Контролът на избирателната комисия гарантира правилното броене на гласовете срещу хакерски атаки и злоумишлени промени в софтуера.

Очакваният резултат от въвеждането на машинно броене е наличие на по-чисти изборни протоколи, които отразяват по-точно гласовете на избирателите, и подлежат на по-бърза обработка.

3. Точни финансови разчети за осигуряване на техническите средства за машинно преброяване не са направени. Въпреки това при определена максимална цена на машина за преброяване, сравнима с такава на оптичен скенер за паспорти – около 1 000 лева, и общ брой на секциите в страната около 12 000, разходите за закупуване на машини ще бъдат около 12 милиона лева – около една пета от цената на изборите през 2015 г. (50 милиона лева). Следва да се подчертае, че това е еднократен разход, който е с инвестиционна цел – закупените машини за броене могат да се използват многократно на следващи избори.

За да бъде намален този разход, се предлага броят на членовете на секционните избирателни комисии да бъде сведен до 5 члена. Тъй като секционните избирателни комисии се разтоварват от нуждата да броят на ръка, допускайки грешки, то е оправдано и намаляване на състава им. С това ще бъдат спестени около 0,72 милиона лева, тъй като ефективно броят на заетите с подготовката на изборите намалява с поне един човек на секция (12 000 секции по 60 лева).

4. Законодателното предложение не засяга правото на Европейския съюз.

ВНОСИТЕЛИ: